

בחורי ישיבה

נשאלתי מבחור ספרדי הלומד בישיבתנו הק', שהורים שלו גרים בחו"ל, מה יעשה בהדלקת נרות חנוכה. ויש לדון מכמה צדדים, א' אם יכול לצאת ע"י הדלקת הוריו, ב' האם יוצא ע"י הדלקת אחד משאר בני הישיבה בלי שישתתף בפרוטה, ג' האם מועיל שיתוף בפרוטה.

יציאת ידי"ח ע"י הדלקה בחו"ל

הדיון הראשון נוגע גם למי שנסע למדינה אחרת, שהזמנים שם שונים ממקום מגורתו, האם יכול לצאת ידי"ח ע"י הדלקת אשתו. וכבר נחלקו בזה הפוסקים, הגרשז"א ועוד פוסקים סברו ששפיר יוצא אפילו כשיש הפרש בזמנים. נימוקו עמו משום דס"ל שמצות הדלקת נר חנוכה הוא "חובת הבית", ולכן לא תלוי איפה נמצא הגברא אלא איפה נמצא הבית.

חובת גברא או בית

אבל כבר הארכנו במ"א להוכיח מכמה ראשונים שחייב נר חנוכה הוא חובת גברא. דהנה כתב הרמב"ם (ברכות יא, ב) שיש הבדל בין מצוות שאדם חייב להשתדל ולרדוף עד שיעשה אותה, כגון תפילין וסוכה ולולב ושופר, ואלו נקראין חובה, למצוות שהן אינם חובה אלא דומין לרשות כגון מזוזה ומעקה, שאין אדם חייב לשכון בבית החייב במזוזה כדי שיעשה מזוזה, אלא אם רצה לשכון כל ימיו באהל או בספינה ישב, וכן אינו חייב לבנות בית כדי לעשות מעקה. עוד כתב (שם הל' ג) וכן כל המצוות שהן מדברי סופרים, בין מצוה שהיא חובה מדבריהם כגון מקרא מגילה והדלקת נר בשבת והדלקת נר חנוכה, בין מצוות שאינן חובה כגון עירוב. הרי מבואר בדברי הרמב"ם דנר חנוכה חשיב חובה גמורה ולא תלי במי שיש לו בית כמו מזוזה ומעקה, הרי קמן שהוא חובת גברא ולא חובת הבית.

אכסנאי

ובאמת הדבר יותר מפורש בר"ן, דאהא דאמרו בגמרא אמר ר' ששת אכסנאי חייב בנר חנוכה, כתב הר"ן וז"ל, דלא תימא דין נר חנוכה כדין מזוזה דכל מי שאין לו בית פטור מן המזוזה, עכ"ל. הרי שבא הר"ן לאפוקי מהאי סברא, דלא תימא דהוי חובת בית אלא הוא חובת גברא. ועיין עוד בארצות חיים להר"א מלוניל (הל' חנוכה אות יד) שג"כ כתב מפורש כדברי הר"ן הנ"ל, וע"ש שהוכיח דלא הוי כדין מזוזה, מדלא מחייב להדליק נר חנוכה בכל פתח ופתח כמו במזוזה.

ויותר מוכח ממ"ש הארצות חיים (שם אות יז) בטעם המנהג שמדליקין בבית הכנסת, שהוא להוציא מי שאינו בקי או שאינו זריז באותו מצוה (והביאו בב"י) ע"ש. ואי נימא שנר חנוכה הוי חובת בית, איך אנשים שלא גרו בביהכ"נ יכולים לצאת ע"י הדלקת חזן ביהכ"נ, אלא ע"כ שהוא סובר שאינו אלא חובת הגברא לחודא.

ויש שרצו להוכיח מלשון הרמב"ם (פ"ד ה"א) דהוי חובת בית, שכתב שם וז"ל מצותה שיהיה כל בית ובית מדליק נר אחד עכ"ל. ובס' הררי קדם (סימן קסא) דקדק מל' זה דחייב נר חנוכה הוי חובת הבית, ושרק מי שיש לו בית חייב, אבל מי שאין לו בית אינו בכלל חובת הדלקה. אבל יש לשדות ביה נרגא, דהא מלשון הגמרא "נר איש וביתו" הרי גם הוא מודה שא"א להוכיח מידי, והיינו משום שאפשר לפרש שמשמעות "ביתו" היינו "משפחתו", וא"כ גם מל' הרמב"ם כל בית ובית אין להוכיח, דיש לפרש שר"ל כל משפחה ומשפחה. וכבר הוכחנו מדברי הרמב"ם בהל' ברכות שס"ל דמצות נר חנוכה הוי חובת גברא.

שרגא בטיהרא

אבל לגבי עצם השאלה האם יכול לצאת בהדלקת אשתו שנמצאת במדינה אחרת יש עוד צד להקל, דראיתי בשו"ת מנחת יצחק (ז, מו) שמאריך להוכיח מסתימת הפוסקים שיכול לצאת בהדלקת אשתו כשהוא במקום אחר, ולא התנו בזה שלא יהיה הפרש בזמנים. ומסביר דעיקר תקנת חכמים היה להדליק לפרסם הנס ברבים, והזמן הוא רק מצד הסברא שאינו ניכר לפרסומי ניסא ביום דשרגא בטיהרא מאי מהני, ומביא לשון הטור (סי' תרע"ב) ואם עבר כל הלילה ולא הדליק לא ידליק ביום המחרת דשרגא בטיהרא מה אהני, ש"מ דבלא"ה היה אפשר להדליק ביום לתשלומין. וא"כ כיון דאפשר להדליק ע"י שליח, ובמקום השליח נשקע החמה קודם מבמקום המשלח, כיון שיש פרסומי ניסא קיים המשלח מצותו,

והרי זה דומה למי שעושה שליח לגרש אשתו, הדהין דאין נותנין גט בלילה, ומבואר בפוסקים דאזלינן בתר מקום נתינת הגט, ואם שם יום אף דבמקום המשלח כבר לילה לא איכפת לן.

אבל עיי"ש שפקפק בזה שכאן יש קפידא באיזה יום מימי החנוכה הוא מדליק, ובפרט אם ההדלקה היא קודם חנוכה דלא יצא י"ח, ובזה אם יש הפרש זמן, שבמקום הבעל שהוא כעת עוד יום בעת שהאשה מדלקת, לא מיבעיא אם עדיין לא הוי חנוכה כגון בערב חנוכה, אלא אף אם בשאר ימי חנוכה, אם במקום הבעל עדיין יום א', והאשה מדלקת את נר חנוכה של ליל ב', וא"כ האיך יכול הבעל לצאת בהדלקת נר חנוכה של אשתו, רק אם היה להיפוך במקום הבעל מקדים לבוא הלילה, אז י"ל כנ"ל, דאף אם כשאשה מדלקת, כבר אצלו יום, אבל הוי עוד אותו יום מימי החנוכה כמו במקום אשתו, יכול לצאת בהדלקתה מטעם הנ"ל, אבל להיפוך קשה. ולכן כתב שלמעשה יש לכוון שלא לצאת בהדלקת אשתו, ולהדליק בפני עצמו או להשתתף בפריטי.

בחור ישיבה

ונראה שאפילו אם נאמר שיכול לצאת בהדלקת אשתו אף שהוא במקום שהזמים שונים, אבל נראה שבחור ישיבה מחו"ל שלומד בא"י אינו יכול לצאת ידי"ח בהדלקת הוריו משום שלא מקרי שהוא גר שם, שהרי הוא יצא מביתו לפחות לחצי שנה, ואולי יותר. ויש להסתפק בבחור שלומד במקום מגוריו ומגיע לבית הוריו כל חודש לשבת האם מקרי עדיין שהוא גר שם לענין נ"ח.

ויש להביא ראייה מדברי המ"ב, דהנה נפסק בשו"ע (תרעז, א) שאכסנאי שאין מדליקין עליו בביתו, צריך לתת פרוטה לבעל הבית להשתתף עמו בשמן של נר חנוכה. וכתב המ"ב (ס"ק א) שה"ח הבחורים שלומדים שלא בביתם צריכין להשתתף עכ"פ, ודוקא בבחור שאוכל בפ"ע אבל אם סמוך על שולחן בעה"ב הוא בכלל ב"ב. מבואר שאינו יוצא ידי"ח בהדלקת הוריו, אא"כ נאמר שהמ"ב מיירי באירופה ששם יצאו מן הבית לתקופה ארוכה, משא"כ בענינינו, אבל עכ"פ לענין בחור מחו"ל יש יותר ראייה.

ואע"פ שאני יודע שיש פוסקים שחולקים על מה שכתבתי, אבל ראיתי בספר שבות יצחק (ח"ח עמ' רד אות א') שהביא בשם הגריש"א זצ"ל שכך הורה שבחורי ישיבה אינם יכולים לצאת בהדלקת הוריהם. ועיי"ש (עמ' קצז) שמדייק מכמה ראשונים שהא דאיתא בגמ' שיכול לצאת ע"י הדלקת אשתו, כשהוא חוץ לביתו, אינו אלא בהדלקת אשתו ולא בהדלקת הוריו. אלא שכתב בשם ספר התרומה (מפתח הסימנים הלכות שבת סימן רכט) וז"ל ואם הוא במקום אחד כגון תלמידים הבאים ללמוד חוץ מביתם או אורח, אין צריך ליתן בנר אם יודע שאשתו או בניו או אביו ואמו מדליקין בשבילו במקומו, כדאמר רבי זירא מרישא הוינא משתתף בהדי אושפיזאי כיון דנסיבנא לא צריכנא דקא מדלקו עלאי בגו ביתאי. אבל עדיין י"ל שיודה הספר התרומה בבחור שלומד בישיבה שנחשב שאינו גר עכשיו בבית הוריו.

אכן דעת הגרש"א זצ"ל שבחור ספרדי אינו חייב להדליק לעצמו משום שיוצא בהדלקת אביו אע"פ שאינו נמצא שם.

יו"ט שני

[ובפרט בנ"ד שהבחור הזה לא שמר יו"ט שני, משום שאע"פ ש"דעתו לחזור" לחו"ל, אבל כעת הוא פה, ואם ימציאו לו שידוך טוב אולי ישאר, א"כ לשיטתו הוא בוודאי לא נחשב כאנשי ביתו, ויש לו חיוב הדלקת נר חנוכה לעצמו].

שני בעלי בתים הדרים בבית אחד

עכשיו נשאר לנו לבאר האם יכול לצאת ע"י הדלקת חבירו. והנה הביאור הלכה (סימן תרעז) מביא ספיקו של הפמ"ג (א"א אות ג') אם שני בעלי בתים הדרים בחדר אחד, ואין סומכין על שלחן אחד אלא כל אחד אוכל משלו, אם די בשיתוף, דאפשר דצריך כל אחד מדינא להדליק בשלו, ואורח אפשר הקילו, ר"ל שהוקשה לו מאכסנאי שמשותף בפרוטה, ותי' הפרמ"ג דאולי הקילו באורח.

ממשיך הביה"ל שבאות ח' הביא (הפרמ"ג) דחולקין בזה הלבוש והפר"ח, ועיין בפר"ח שהביא ראייה לדבריו מדברי המ"מ (פ"ד מהלכות חנוכה ה"ד) דצריך להדליק, אמנם מדברי השבולי לקט בהלכות חנוכה (סימן קפ"ה) בשם רבותינו, משמע דכיון שהם בבית אחד די בשיתוף. ויעיין שם (בשבה"ל) שהביא בשם בעל הדברות דשמעינן מר"ז שהיה משתתף בפרוטה עם האכסנאי שלו דאנשים הדרים בחצר אחת משתתפין בשמן ויוצאין כולן בנר אחד דהכי שדרא ממתבתא, אבל להידור מצוה נר לכל אחד ואחד

על כל פתח ביתו. וכתב ע"ז השבה"ל שאינה ראייה, דבשלמא ר' זירא היה משתתף עם בעל ביתו לפי שהיה דר עמו בביתו, אבל הכא בחצר אם ישתתפו איכא למיחש לחשדא, דאפילו בחצר אחת אמרינן אם יש לה שני פתחים צריכה שתי נרות, כל שכן הכא. הרי לן שלעיקר הדין הוא מסכים, אי לאו משום חשש.

כדברי השבה"ל מבואר גם בטור (סוף סימן תרעז) בשם רב שר שלום שאנשים הרבה הדרים בחצר אחד שורת הדין שמשתתפין כולן בשמן ויוצאין כולן בנר אחד, אבל להידור מצוה כל א' וא' מדליק לעצמו על פתח ביתו.

וכדבריו מצאתי גם בריטב"א (שבת כג, א) וז"ל חצר גדולה שדרים בה בעלי בתים הרבה כל אחד בחדרו או בעלייתו, היה נראה כי די לכל בני החצר שידליקו נר אחד חנוכה בפתח החצר כדי לעשות היכרא לרשות הרבים וישתתפו כולם בו. אבל יש אומרים דכיון דאמרינן מצות חנוכה נר איש וביתו, מדליק כל אחד מהם בביתו ואינם צריכים להדלקה בחוץ כלום, דהוה ליה כמי שדר בעליה שאינה יוצאה לחוץ שמניחה שם, וחשדא ליכא דהא ידעי בני מתא דכל חד וחד דייר לנפשיה ומדליק לנפשיה, וכן נהגו בכל הארצות האלו.

חובת בית או חובת גברא

בספר הררי קדם רצה לפרש מחלוקתם דנחלקו בגדר מצות נר חנוכה דנר איש וביתו, אי הוי חובת גברא או חובת בית. דהמגיד משנה סבר שהוא חובת גברא וממילא בשני בני אדם שדרים בחצר אחת והם חלוקים בעיסתם, כל אחד מהם חייב בנר חנוכה בפני עצמו, אבל הרב שר שלום ושכלי הלקט סברי שהוא חובת הבית, לכן גם שני בני אדם החלוקים בעיסתם, מאחר וסוף סוף אין להם אלא בית אחת אמרינן דאין להם אלא חיוב הדלקה אחת.

אכן לכאורה לא יתכן כלל לפרש כן במחלוקתם, דממה נפשך, אם הטעם דאינם צריכים כל אחד להדליק לבדו משום שלא הוי חובת הגברא אלא חובת הבית, א"כ למה יצטרכו כלל אף להשתתף בפריטי בשמן, תסגי לן שהאחד יביא השמן, ויעלה ממילא לשניהם מאחר דסו"ס אין להם אלא בית אחת, ונתקיימה הדין הדלקה בבית. והגע עצמך, אטו שנים שגרו בבית אחד צריכים להשתתף במזוזה.

שני בעלי בתים שאין חולקים בעיסתן

מבואר בדברי הפרמ"ג שכל הספק שלו אינו אלא היכא שאינם סומכים על שלחן אחד, והיכא שסומכים על שלחן אחד עדיין יש להסתפק האם פטורים להשתתף, או שאז בוודאי מועיל שיתוף. ויתכן שיהיה נ"מ בזה בנ"ד, שאם נאמר שבחורי ישיבה שאוכלים מאוכל הישיבה, נחשבים שסומכים על שלחן אחד, יש לומר שאם אחד הדליק נר חנוכה יכולים כולם לצאת ידי"ח, אלא שמנהג האשכנזים שכדי לצאת ידי ה"מהדרין" צריך כל אחד להדליק, אבל אצל אחינו בני ספרד אחד מדליק לכולם, א"כ שפיר יוצא מדין מהדרין מן המהדרין ע"י הדלקת אחד מ"בני הבית".

והנה עי' במגיד משנה (חנוכה ד, ד) שכתב לפרש הא דאמרינן שנר שיש לה שתי פיות עולה לשני בני אדם, כגון שני בני אדם הנכנסין בפתח אחד והם חלוקים בעיסתן, ואינן סמוכין על שלחן אחד, שכל אחד צריך להדליק. מבואר שאם סומכין על שלחן אחד אינם חייבים להדליק כלל, שהרי היכא שאינם סומכים לא כתב שחייבים להשתתף, אלא שחייבים להדליק. ולפי"ז בנ"ד יכול הבחור לצאת ע"י הדלקת כל אחד ואחד.

האם היכא שמשלם נחשב כאוכל על שלחן אחד

אלא דיש להסתפק האם בחורי ישיבה נחשבים שאוכלים על שלחן אחד היכא שהם משלמים שכר לימוד, דראיתי בספר פסקי תשובות (סי' תרעז) שכתב שהיכא שכל אחד משלם על מה שאוכל כגון במלון לא נחשב כסומך על שלחן בעה"ב, וכל אחד חייב לבד, א"כ י"ל דה"ה בבחורי ישיבה שמשלמים שכר לימוד. והנה מקורו בספר חובת הדר שמביא כמקור לדבריו דברי השו"ת מהרש"ם הידועה (ח"ד קמו) שחייב להדליק נר חנוכה ברכת, והטעם משום ששכר המקום לכל הלילה ואוכל וישן שם. אבל איני מבין הראיה כלל, שיש רק כתב שחייב מחמת ששכר המקום ולא נקרא שאין לו בית, אבל כאן הדיון הוא שאע"פ שהמקום שלו ויש לו חיוב נ"ח, אבל אם סומכים על שלחן אחד יכולים לצאת כאחד.

וראיתי בספר שבות יצחק (ח"ח עמ' רד) בשם הגריש"א וצ"ל דבחורי ישיבה האוכלים בישיבה הם כב' בעלי בתים שאינם חולקים בעיסתם, ומעיקר הדין יכולים להשתתף. וכתב שמ"מ לכתחילה כל אחד יקיים

המצוה בעצמו. הרי לן דס"ל שאע"פ שבחורי ישיבה נחשבים כאוכלים על שלחן אחד, בכל זאת אינם נפטרים עי"ז, אלא שיכולים להשתתף בפרוטה, וחייבים להשתתף בפרוטה, וצ"ע.

המתארח ב"הכנסת אורחים"

על עיקר דברי מהרש"ם שמשמע מדבריו שאינו חייב בנר חנוכה א"כ שוכר המקום, כבר העיר עליו בספר חובת הדור שמהכ"ת שהמקום חייב להיות שלו ממש, ובפשטות די בזה שיש לו רשות להיות שם, ולכן פסק שעני שאין לו בית לעצמו וגר בבית ציבורי כגון בתי הכנסת אורחים, ג"כ חייב להדליק. ולכאורה מעצם הדין שאכסנאי חייב בנ"ח מוכח של"צ שהבית יהיה שלו ממש, ודי בזה שיש לו רשות שם. אבל מאידך גיסא מהר"ן שכתב שהחידוש באכסנאי הוא דה"א שהוא חובת בית ואכסנאי אין לו בית, קמ"ל וכו', משמע שבאמת לא מקרי שהבית הוא שלו כדברי מהרש"ם, אבל א"כ אדרבה מוכח מכאן שחייב להדליק אע"פ שאין לו בית, שלא מוזכר בהר"ן שהקמ"ל הוא שגם באכסנאי הבית הוא שלו.

המתארח בבית מלון

יש להסתפק במי שנמצא בבית מלון בחנוכה ואשתו נמצאת בבית, והיא מדליקה בבית, האם הוא יכול לצאת ידי"ח בהדלקה שלה, שהפשטות היא שיכול לצאת בהדלקתה כפי שמבואר בגמ' ושו"ע שאכסנאי שמדליקין עליו בביתו אינו צריך להדליק לעצמו.

אבל ראיתי בספר חובת הדור שכתב שצריך להדליק לעצמו, וראיתו משו"ת מהרש"ם (הנ"ל) שהנוסע ברכבת חייב להדליק משום ששוכר מקומו, וע"כ מיירי שמדליקין עליו דאלת"ה בין כל צריך להדליק משום "חובת גברא", ובכל זאת חייב להדליק ג"כ משום חובת הבית הואיל ושוכר מקומו, א"כ ה"נ במלון הואיל ושוכר מקומו הוי כביתו וחייב להדליק מדין ביתו, והא דאכסנאי אינו צריך להדליק מדין חובת בית, הוא משום דיוצא בזה עם בעה"ב, אבל במלון אין בעה"ב שם. (ואם הבעה"ב נמצא במלון אה"נ כתב שם שאינו חייב להדליק בפני עצמו)

אבל לענ"ד אין ראייה מהמהרש"ם דאולי מיירי שלא הדליקו עליו, והא דאינו חייב אלא משום ששוכר מקומו, הוא משום דבלא"ה לא היה לו מקום להדליק. וההסבר שאפילו אם נאמר שחייב נ"ח הוא חובת גברא, י"ל שס"ל למהרש"ם שמקום ההדלקה הוא בפתח ביתו מבחוץ, ואם אין לו בית אז הוא לא יכול לקיים מצותו, כמו מי שאין לו יד שמאל להנחת תפילין שאינו יכול לקיים מצות תפילין.

ויש להביא סמוכין לזה ממה שכתב שכתב רש"י (שבת כג, א) שתקנו ברכת הרואה למי שבא בספינה, ואם איתא שחובת גברא מחייב אותו להדליק איפה שהוא, למה אינו מדליק שם, אלא ע"כ שספינה אינו בית ולכן אינו יכול לצאת שם. ויש לדחות דאולי מנשב שם הרוחות וא"א להדליק שם ולכן הוא אנוס. ועי' במהרש"ם שמפרש דברי רש"י דמיירי בספינה שאינה מקורה ולכן אין עליו דין בית. וזה מתאים למה שביארנו שמקום ההדלקה היא בית.

ומה שחידש שיש באכסנאי חובת הבית אלא שיוצא חיוב זה ע"י הדלקת בעל הבית, נראה שמהר"ן מוכח דלא כדבריו, שכבר הבאנו דבריו שהחידוש שאכסנאי חייב בנ"ח הוא דה"א חובת הבית היא ואכסנאי שאין לו בית פטור, קמ"ל דהוי חובת הגברא ולכן חייב, הרי לן שאין האכסנאי מקיים חובת בית אלא חובת גברא. ולכן נראה לומר שאם הדליקו עליו בביתו שפיר יוצא ידי"ח, ואינו חייב להדליק במלון, א"כ רוצה להיות מן המהדרין, ונדון בזה האם שייך כאן דין מהדרין.

עוד העירו עליו, דלדבריו אם מתאכסן אצל גוי אז חייב להדליק מעיקר הדין, (וכן באמת כתב) וזה דלא כמו שמבואר בשו"ע (או"ח תרעז, ג) וז"ל יש אומרים שאע"פ שמדליקין עליו בתוך ביתו, אם הוא במקום שאין בו ישראל מדליק בברכות, מקורו במרדכי, ומבואר הטעם דס"ל שיש חיוב לראות נ"ח, ואם איתא הרי בלא זה חייב מטעם חובת הבית, ואינו יכול לצאת ע"י בעה"ב שהוא גוי. וזה קושיא עצומה עליו.

מהדרין בהדלקת מי שמדליקין עליו

והנה הרמ"א (או"ח תרעז, ג) מביא שיטת התרה"ד ששייך מהדרין גם באיש ואשתו שאינם נמצאים במקום אחד, וז"ל אם רוצה להחמיר על עצמו ולהדליק בפני עצמו, מדליק ומברך עליהם, וכן נוהגין. התרה"ד (סימן קא) מנמק דבריו וז"ל אע"ג דאמרין בגמרא דכיון דנסיבנא אמינא השתא ודאי לא צריכנא, היינו דלא מחייב, אבל אי בעי מצי להדליק, ולא הוי ברכה לבטלה, דהוי נמי בכלל המהדרין. וכתב עליו הב"י (סימן תרעז) דאין לסמוך על זה לברך ברכה שאינה צריכה. ותמה עליו הברכי יוסף דאם

זה אינו רוצה לצאת בהדלקת אשתו ורוצה לקיים המצוה בעצמו למה לא יברך, ומי חייבו לזה להיות כפוף לצאת בהדלקת אשתו, ומוסיף שהב"י עצמו לעיל (סי' ו, ד) פסק שיש נוהגין שאחר שבירך אחד ברכת השחר וענו אחריו אמן, חוזר א' מהעונים אמן ומברך ועונין אחריו אמן, וכסדר הזה עושין כל אותם שענו אמן ואין לערער עליהם וכו', ואף אם היה המברך מכוין להוציא אחרים הם מכוונים שלא לצאת בברכתו. א"כ אמאי כתב דאין לסמוך על דברי תה"ד דהוי ברכה שאינה צריכה.

וכתב שאפשר לחלק דשם בשעת אמירת חבריו הברכה הדבר תלוי בו דצריך לכוין לצאת בברכות חבריו, ואם לא כיוון לא יצא, וכיוון תלוי בו אם לא כיוון לצאת ובירך לעצמו לא הוי ברכה שאינה צריכה, אבל הכא שאין תלוי בכונתו כלל ובין יכוין לצאת בהדלקת אשתו בין לא יכוין פטיר בהדלקת ביתו, וממילא הוא יוצא, בכי הא סבר מרן דהוי ברכה שאינה צריכה.

ועי"ש שבספר שער אפרים (סי' מ"ב) כתב דמחלוקת התה"ד והב"י תלוי במחלקתם בדין מהדרין מן המהדרין, שהב"י (סי' תרע"א) פסק כתוס' דא"צ נר לכל אחד, ומשו"ה כתב דהוי ברכה שאינה צריכה, והתה"ד דס"ל כהרמב"ם דכל א' מוסיף נר, להכי סבר דיכול להדליק ולברך. והק' עליו הברכ"י שבמהרש"ל (סי' פ"ה) סבר כהרמב"ם בהדלקה וכמנהג אשכנז, ועכ"ז פסק דאם מדליקין עליו בתוך ביתו אינו יכול לברך, כסברת הב"י.

ברכה לבטלה או ברכה שאינה צריכה

מבואר בדברי הב"י שאין כאן חשש ברכה לבטלה אלא ברכה שאינה צריכה, והטעם שהרי התכוון לא לצאת ויש לו חיוב להדליק נרות חנוכה לבד, אלא שיכול גם לצאת בהדלקת אשתו, ולכן ס"ל דהוי ברכה שאינה צריכה.

אבל עי' במש"ב (ס"ק טז) שכתב שיש מן הפוסקים שסוברין אחרי דחז"ל פטרוהו ע"י הדלקת אשתו, לא כל כמיניה לומר איני רוצה לצאת בשל אשתי וידליק בלא ברכה, משמע שס"ל שיש כאן חשש ברכה לבטלה ולא רק ברכה שאינה צריכה. ומסיק המ"ב דאף דודאי אין למחות ביד הנוהגין לברך אחרי דהרבה אחרונים הסכימו לברך, מ"מ טוב יותר להדר לשמוע הברכות מפי אחר ויענה אמן וידליק נרותיו, או יראה לשער להדליק נרותיו ולברך עליהן זמן מה קודם שמדלקת אשתו בביתו, דהיינו שהיא מדלקת אחר מערב כמנהג העולם והוא ידליק קודם מערב.

יולדת בבית החלמה

על פי דברי ספר חובת הדר כתב בספר פסקי תשובות (תרע"ז, א) שאשה הנמצאת בבית חולים או בבית החלמה צריכה להדליק אע"פ שבעלה מדליק בבית, אלא שיכולה להשתתף בפרוטה עם חברתה שמדליקה. ולהנ"ל זה לא נכון דשפיר יצאה ידי"ח בהדלקת הבעל בביתם, ואין לה עוד חובת הבית. שו"ר שכ"כ להדיא בספר הליכות שלמה (יג, ה).

ומה שכתב שיכולה להשתתף אינו ברור כלל כנ"ל, ותלוי האם במצב כזה מקרי שאוכלים על שלחן אחד, ובפרט בבית חולים אם היא אוכלת בחדר שלה ואינה אוכלת יחד עם כולם.

אשה ובעל בשני מקומות

יש להסתפק היכא שהאשה בבית החלמה והבעל הלך להורים שלו האם אשתו יכולה לצאת בהדלקתו. כתב בהלי"ש (שם דבר הלכה יא) שאינה יוצאת. וכן דעת הגריש"א הובא בספר פניני חנוכה (ע' קיח). וכ"ה להדיא בספר לקט יושר (או"ח ע' קנב ענין ב) וז"ל ופעמים שאיש ואשתו חייבים בנ"ח, כגון שאין להם בית מיוחד, ואין שניהם יחד.

ובטעם הדבר נראה שחייב להיות איזה שהוא זיקה בין הנרות למי שרוצה לצאת, א"כ היכא שהבעל מדליק בביתו אז שפיר יוצאת ידי"ח בהדלקה זו, דסכ"ס הודלק בביתה, משא"כ כשמדליק בבית שאינו שייך להם.

אבל בהלי"ש כתוב שכשהוא מתאכסן בבית אחר אז היא אינה נטפלת אליו, וצ"ע שזה שהיא נטפלת אליו אינה אלא משום דאשתו כגופו, וזה שייך גם כשאינו נמצא בביתו.

ועי' במ"ב מהדורת דירשו (תרעז, 4) שדעת הגר"ש וואזנר זצ"ל והגראי"ל שטיינמן זצ"ל ששפיר יוצאת בהדלקת בעלה אע"פ שאינו בביתו. אבל הוא אינו יוצא בהדלקתה כשהיא אינה בביתו, וצ"ע החילוק.

ועי"ש שהיא נטפלת לו והוא אינו נטפלת לה. וצ"ע שלכ' הגדר שמצינו כאן אשתו כגופו, והלא זה פשוט שאינו מוציא אשתו באכילת מצה מדין אשתו כגופו, אלא שהגדר היא בהדין של מהדרין נר לכל אחד ואחד, שבזה אנו דנים על איש ואשה במקומן במשפחה כאחד. א"כ אין לחלק בין אם היא מדליקה, או הוא מדליק.

עוד כתב שאע"פ שהיא יוצאת בהדלקתו אבל אינה יוצאת אם הוא השתתף בפרוטה עם בעה"ב.